

Komentář k základním výsledkům SLDB 2021 ve Středočeském kraji

Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2021 jsou opět zpracovány především podle místa obvyklého pobytu sčítaných osob. Údaje tak jsou srovnatelné se sčítáním v roce 2011, ale možnosti srovnávání s předchozími sčítáními jsou omezené.

Místo obvyklého pobytu je definováno jako místo, kde osoba převážně pobývá, tráví dobu svého každodenního odpočinku bez ohledu na dočasnou nepřítomnost a kde je členem konkrétní domácnosti. Pro zahrnutí osoby do obvykle bydlícího obyvatelstva České republiky je rozhodující kritérium délky pobytu nejméně 12 měsíců, příp. úmysl dlouhodobého pobytu.

Výsledky sčítání 1961 až 2001 byly zpracovány podle **místa registrovaného pobytu (resp. v tehdejší terminologii podle místa trvalého pobytu)**, tedy podle pobytu úředně hlášeného, a to bez ohledu na to, kde občan skutečně bydlel nebo kde byl sečten.

Obyvatelstvo

Středočeský kraj byl podle definitivních výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021 z hlediska obvyklého pobytu nejlidnatějším krajem a podílel se na celkovém počtu obyvatel České republiky 13,4 %. K 26. březnu 2021 zde žilo celkem 1 415 463 obyvatel, z nichž 50,4 % byly ženy. Naprostá většina (93,8 %) obyvatel měla v kraji i registrovaný pobyt. Okresem s nejvyšším počtem obyvatel byl okres Praha-východ (197 477 osob), následovaný okresy Kladno (166 771) a Praha-západ (161 593). Nejméně obyvatel žilo v okresech Rakovník (55 185 osob) a Kutná Hora (74 918).

Kraj se v březnu 2021 administrativně dělil na 1 144 obcí, z nichž počtem obyvatel největší byla města Kladno (67 756 obyvatel), Mladá Boleslav (42 536), Kolín (31 950) a Příbram (31 711). Obcí s nejnižším počtem obyvatel v kraji byl Bludov v okrese Kutná Hora. V době sčítání zde žilo jen 19 obyvatel. Nejvíce lidí, 18,1 % všech obyvatel kraje, bydlelo v 84 obcích velikostní skupiny 2 000 až 4 999 obyvatel, za nimiž s podílem 16,5 % následovali obyvatelé žijící v 16 obcích s 10 000 až 19 999 obyvateli. Nejméně osob bydlelo v nejmenších obcích do 199 obyvatel, a to 1,8 %. Takovýchto obcí bylo v kraji 204.

Středočeský kraj byl s podílem 41,6 % osob žijících po narození v obci jejich současného bydliště (tzv. „rodáků“) regionem s nejnižší hodnotou v celé republice, republikový průměr činil 50,4 %. Z územního hlediska byl nejmenší podíl rodáků zjištěn v zázemí hlavního města, což je oblast, kam se dlouhodobě stěhuje nejvíce nových obyvatel. V okrese Praha-západ dosáhl podíl rodáků jen 32,6 % a v okrese Praha-východ to bylo 35 %. Naopak nejvíce rodáků bylo zaznamenáno v obcích okresů Příbram (podíl rodáků zde dosáhl 47 %), Benešov (46,5 %) a Kutná Hora (46,3 %).

Po hl. m. Praze, Plzeňském a Karlovarském kraji byl Středočeský kraj v březnu 2021 regionem se čtvrtým nejvyšším podílem cizinců (5,3 %), v republice to bylo 4,7 %. Nejvyšší podíl osob cizího státního občanství se nacházel v okrese Mladá Boleslav (8,5 %) a v těsném sousedství hlavního města v okresech Praha-východ (7,0 %) a Praha-západ (6,9 %). Nejmenší podíl cizinců žil naopak v okresech Příbram (2,4 %), Rakovník (2,6 %) a Benešov (2,8 %). Kromě osob státního občanství České republiky (94,7 % obyvatel kraje se zjištěným občanstvím), žili v kraji nejčastěji občané Ukrajiny (1,9 % obyvatel; 26 491 osob), Slovenska (1,3 %, 18 373) a Vietnamu (0,4 %, 5 740).

V kraji bylo sečteno celkem 253 371 osob mladších 15 let, tedy 17,9 % obyvatel kraje, což bylo nejvíce ze všech krajů ČR. Z regionálního pohledu měli mladí do 15 let nejvyšší podíl v okresech sousedících s hlavním městem (Praha-západ 20,6 % a Praha-východ 21,1 %), nejmenší zastoupení pak v okresech Kutná Hora (15,8 %) a Příbram (15,9 %). Nejnižší podíl seniorů byl zaznamenán v okresech Praha-východ (15,3 %), Praha-západ (16,0 %), na opačném pólu se nacházel okres Kutná Hora (22,0 %), následovaný okresem Rakovník (21,7 %). V důsledku toho se index stáří (počet osob ve věku 65 a více let připadajících na 100 osob ve věku 0–14 let) ve Středočeském kraji pohyboval od 72,7 v okrese Praha-východ až po 138,8 v okrese Kutná Hora, přičemž v kraji činil 105,3. Z obcí (nad 100 obyvatel) dosahovaly nejvyšších hodnot indexu stáří obce

v blízkosti Prahy, do kterých směřovala rozsáhlá bytová výstavba a které se staly domovem pro rodiny s dětmi. Konkrétně se jednalo o obce Zlonín, Herink, Nupaky v okrese Praha-východ (index stáří 19–21), Postřizín (20) v okrese Mělník, či Chýně (21) v okrese Praha-západ. V těchto obcích žilo přibližně 5x více dětí do 14 let než seniorů ve věku 65 a více let. Jedná se o rychle rostoucí obce, ve kterých se v průběhu posledních dvaceti let několikanásobně zvedly počty obyvatel. Obrácený poměr byl patrný naopak u menších obcí do 500 obyvatel v periferních oblastech kraje, konkrétně Vidim na Mělnicku či Samopše na Kutnohorsku, kde převažovala téměř 6násobně seniorská složka nad dětskou (index stáří 592, resp. 567).

Struktura obyvatel podle rodinného stavu se v kraji lišila podle pohlaví. Rodinný stav byl zjištěn téměř u všech osob (99,5 %). Zatímco u mužů byl podíl svobodných a ženatých osob před deseti lety téměř vyrovnaný (zhruba 44 %), při sčítání v roce 2021 výrazně převažovali svobodní muži (47,6 %) nad ženatými (39,7 %). V případě žen došlo rovněž k nárůstu podílu svobodných osob, výsledkem bylo srovnání podílů vdaných a svobodných žen v roce 2021 (38,7 % a 38,5 %) oproti výrazné převaze vdaných žen před deseti lety (42,7 % vdané, 34,8 % svobodné). Ženy jednoznačně převažovaly v případě ovdovělých (u mužů činil jejich podíl 2,3 %, přičemž u žen to bylo 10,5 %). Ve srovnání s celou republikou vykázal Středočeský kraj vyšší podíl osob v manželství a nižší podíl osob rozvedených a ovdovělých, podíl svobodných osob byl podobný. Patrná byla krajská regionální specifika. Nejvyšší zastoupení rozvedených osob a zároveň i nejnižší podíl ženatých mužů a vdaných žen byl zjištěn v okrese Kladno. V okrese Kutná Hora žilo relativně nejméně svobodných osob, a to jak mužů, tak i žen, zároveň bylo v tomto okrese také nejvyšší zastoupení ovdovělých. Nejnižší podíl rozvedených a ovdovělých zaznamenaly okresy Praha-východ a Praha-západ. Registrované partnerství v kraji uvedlo 819 osob, což představovalo 15,5% podíl na celkovém počtu za ČR.

Nejvyšší dosažené vzdělání bylo zjištěno u 94,5 % Středočechů ve věku 15 a více let, přičemž nejvíce zastoupenou kategorií bylo úplné střední vzdělání s maturitou včetně nástavbového a pomaturitního studia (34,4 %), druhou nejpočetnější kategorií pak představovaly osoby se středním vzděláním bez maturity včetně vyučených (32,2 %). Vysokoškolsky vzdělaných osob bylo 17,9 %. Při porovnání s ostatními oblastmi lze Středočeský kraj považovat za region s významnějším zastoupením osob vyššího vzdělání, podíl středoškoláků s maturitou byl mezi kraji po hl. m. Praze druhý nejvyšší a podílem vysokoškoláků se kraj zařadil ke špičce hned za hl. m. Prahu a Jihomoravský kraj. Pouze základní vzdělání (včetně neukončeného) mělo jen 12,9 % osob, což byla třetí nejnižší hodnota mezi kraji. Údaje ze sčítání lidu 2021 potvrdily, že z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání jsou v rámci kraje patrné regionální rozdíly. Atraktivitu území v blízkosti hlavního města pro osoby s vysokoškolským vzděláním naznačila jejich vysoká koncentrace do okresů Praha-západ (29,2 %) a Praha-východ (24,9 %). Nejvyšší zastoupení osob se základním vzděláním včetně neukončeného bylo v okrese Rakovník (14,7 %), střední vzdělání včetně vyučení bylo nejčastější v okrese Kutná Hora (36,8 %) a úplné střední vzdělání s maturitou bylo zastoupeno nejsilněji u obyvatel v okrese Praha-východ (35,4 %).

Pracovní sílu tvořilo v kraji ke dni sčítání celkem 758 515 osob, na celkovém počtu obyvatel se zjištěnou ekonomickou aktivitou se podílela 54,2 %, což byl po hl. m. Praze nejvyšší podíl v republice. Zaměstnaní tvořili 95,8 % pracovní síly, nezaměstnaní 4,2 %. Pracující důchodci měli mezi zaměstnanými osobami zastoupení ve výši 10,3 %, což byl třetí nejnižší podíl mezi kraji. Osoby na mateřské dovolené se na zaměstnaných osobách podílely 0,8 %, což bylo nejvíce po Jihomoravském kraji. Nejvyšší podíl pracovní síly na obyvatelstvu vykazovaly okresy Praha-východ (55,4 %), Mladá Boleslav a Praha-východ (shodně 55,3 %), na druhém pólu se nacházel okres Rakovník (51,4 %). Podíl podnikatelů bez zaměstnanců (OSVČ) byl v kraji po hl. m. Praze druhý nejvyšší (16,1 %), nejvíce jich bylo v okresech Praha-západ (20,9 %) a Praha-východ (19,6 %), nejméně byli zastoupeni v okresech Mladá Boleslav (10,4 %) a Kladno (13,6 %). Osoby mimo pracovní sílu měly nejvyšší zastoupení v okresech Rakovník (48,6 %) a Kutná Hora (48,1 %), nejnižší v okresech Praha-východ (44,6 %), Mladá Boleslav a Praha-západ (shodně 44,7 %). Okresy Praha-východ a Mladá Boleslav vykázaly nejnižší podíl nezaměstnaných osob (2,9 %, resp. 3,2 %), nejvyšší podíl byl zaznamenán v okresech Kladno (5,8 %) a Mělník (5,2 %).

Z celkového počtu zaměstnaných osob se zjištěným odvětvím ekonomické činnosti pracovalo nejvíce v průmyslu (178 482 osob, 24,7 %), jednalo se však o druhý nejnižší podíl po hl. m. Praze. Naopak nejvyšší podíl byl vykázán v odvětví velkoobchodu, maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel (12,6 %). Podíl

zaměstnaných osob v zemědělství 3,1 % byl mezi kraji šestý nejnižší. Z regionálního pohledu na zaměstnanost podle odvětví patřily k nejvíce zemědělským regionům okresy Kutná Hora a Benešov, k nejprůmyslovějším pak Mladá Boleslav a na velkoobchod a maloobchod, opravy a údržbu motorových vozidel byli nejvíce zaměřeni obyvatelé okresů Praha-východ a Praha-západ.

Z celkového počtu 938 363 vyjíždějících do zaměstnání a škol bylo zjištěno místo pracoviště či školy u 97,4 %. Nejčastějším místem vyjížděky byl jiný kraj (25,4 %), což je specifikum Středočeského kraje sousedícího s hl. m. Prahou, kam středočeské obyvatelstvo vyjíždí. V žádném jiném kraji tato kategorie nedominovala, v ČR tvořila vyjížděka mimo kraj pouze 8,5 %. Nejvyšší podíl tvořila vyjížděka mimo kraj v okresech v zázemí hlavního města Praha-západ (49,9 %) a Praha-východ (41,7 %). Pracoviště nebo školu v jiné obci okresu uvedlo 23,6 % vyjíždějících, nejvyšší podíl byl dosažen v okrese Mladá Boleslav (40,5 %). Třetí nejvíce zastoupenou kategorií byla vyjížděka v rámci obce obvyklého pobytu (20,6 %), která byla nejvíce zastoupena v okrese Mladá Boleslav (26,4 %). Tato kategorie byla nejčastější v rámci celé republiky (36,6 %).

Do zaměstnání vyjíždělo 505 933 obyvatel kraje, přičemž 93,9 % z nich zároveň uvedlo dopravní prostředek, který k přepravě využívají. Celkem 62,7 % osob, u kterých byl dopravní prostředek zjištěn, používaly jako hlavní dopravní prostředek osobní automobil, který samy řídí. Jednalo se o třetí nejvyšší podíl mezi kraji a nadprůměrnou hodnotu oproti ČR (54,8 %). Pěšky chodilo do zaměstnání 8,1 % osob (ČR 10,4 %). Pod průměrem za ČR bylo také využití městské hromadné dopravy (6,9 % oproti 15,5 % v ČR). Celorepublikový průměr naopak při vyjížděce do zaměstnání převyšovalo cestování autobusem (6,9 % oproti 5,8 % v ČR) a vlakem (6,8 % oproti 3,4 % v ČR). Vlastní auto řídily nejčastěji osoby v okrese Kutná Hora (67,7 % z vyjíždějících okresu), pěšky chodily na Mladoboleslavsku (12,7 %), městskou hromadnou dopravu využívali nejčastěji vyjíždějící v okrese Praha-západ (16,0 %) a Praha-východ (11,7 %). Jízda autobusem byla nejvíce zastoupena na Příbramsku (11,4 %) a jízda vlakem na Nymbursku (16,2 %). Do školy vyjíždělo 207 329 osob, u 32,9 % z nich nebyl dopravní prostředek zjištěn. Z vyjíždějících osob, u kterých byl dopravní prostředek známý, se čtvrtina (24,8 %) dopravovala jako spolucestující v automobilu, na druhém místě byla jízda autobusem (22,9 %) a na třetím místě pěší chůze (20,3 %). V rámci republiky se nejčastěji chodilo do školy pěšky (26,6 %), jezdilo autobusem (23,1 %) a městskou hromadnou dopravou (20,6 %).

Národnost uvedlo při sčítání pouze 67,7 % osob s obvyklým pobytem na území kraje, jednalo se o nepovinnou otázku. V tomto sčítání bylo zároveň možné uvést dvě národnosti, ty pak byly promítnuty do celkových výsledků. Osoby tak mohly být započteny do jedné nebo do dvou národností. Při hodnocení výsledků zahrnující osoby uvedené ve dvou národnostech získáme v kraji 94,3 % osob s národností českou (v ČR 89,1 %). Celkem 2,3 % osob, které na otázku odpověděly, uvedlo národnost slovenskou (stejně jako v ČR), 1,7 % ukrajinskou (v ČR 1,3 %), 0,5 % moravskou (v ČR 7,7 %), 0,5 % ruskou (stejně jako v ČR) a 0,4 % vietnamskou (v ČR 0,5 %). K romské národnosti bez kombinace s jinou se v kraji přihlásilo celkem 430 osob (v ČR 4 458), v kombinaci s jinou národností pak 2 019 (v ČR 21 691). Národnost česká byla nejvíce zastoupena v okresech Příbram (97,1 % ze zjištěných údajů) a Rakovník (97,0 %), osoby slovenské národnosti tvořily nejvyšší podíl v okresech Mladá Boleslav (3,5 %), Praha-východ (3,0 %) a Praha-západ (2,9 %), lidé s národností ukrajinskou se koncentrovali nejvíce do okresů Kolín (2,6 %), Praha-východ (2,3 %) a Mladá Boleslav (2,2 %). Na Mladoboleslavsku byl v rámci kraje rovněž nejvyšší podíl osob s národností polskou (0,7 %). Moravská národnost byla nejvíce zastoupena v okresech Praha-východ (0,7 %) a Praha-západ (0,6 %). Nejvíce osob s ruskou a vietnamskou národností bylo v okrese Praha-západ.

Struktura obyvatelstva podle náboženské víry byla ovlivněna vysokou mírou nezodpovězenosti této dobrovolné otázky. Bez odpovědi ji ponechalo celkem 30,1 % obyvatel kraje (stejně jako v ČR). Celkem 11,7 % obyvatel kraje, kteří otázku na náboženskou víru vyplnili, uvedlo, že jsou věřící, hlásí se k některé církvi, náboženské společnosti či směru. Jednalo se o 4. nejnižší podíl mezi kraji a hodnotu pod průměrem ČR (18,7 %). Nejčastěji uvedli věřící v kraji Církev římskokatolickou (42,3 %). Mezi kraji čtvrtý nejnižší byl také podíl těch, kteří vyplnili, že jsou věřící, ale nehlásí se ke konkrétní církvi či náboženské společnosti (10,8 %). Celkem 77,5 % obyvatel kraje, kteří na otázku odpověděli, se zařadilo do skupiny bez náboženského vyznání (v ČR 68,3 %). Nejvíce osob bez vyznání bylo zjištěno v okresech Rakovník (85,7 %) a Kladno (82,0 %), nejméně pak na Benešovsku (67,1 %) a Příbramsku (71,1 %).

Z celkového počtu 1 415 243 bydlících osob na území Středočeského kraje žilo celkem 95,1 % v bytech, 1,8 % v zařízeních a 3,1 % mimo byty a zařízení. Nejvyšší podíl osob bydlících v bytech vykázaly okresy Mělník (96,1 %) a Kutná Hora (96,0 %), osob bydlících v zařízeních okresy Příbram (2,8 %) a Nymburk (2,4 %). V kraji bylo sečteno také 220 lidí bez domova, nejvíce v okrese Příbram (33) a Mladá Boleslav (30). Kraj se na celkovém počtu osob bez domova ČR podílel 5,9 %.

Domy

K 26. 3. 2021 bylo ve Středočeském kraji sečteno celkem 398 487 domů, což bylo nejvíce ze všech krajů republiky. Z uvedeného domovního fondu bylo z pohledu obvyklého pobytu obydleno 331 341 domů, tj. 83,1 % (84,3 % v ČR). Rodinné domy tvořily 92,6 % obydlených domů, což byl nejvyšší podíl mezi všemi kraji (průměr ČR 87,6 %). Nejvyšší procento obydlených domů vykázaly okresy Kladno (88,3 %), Praha-východ (87,8 %) a Praha-západ (87,6 %), nejnižší naopak Rakovník (75,8 %) a Kutná Hora (75,7 %). Ve všech okresech kraje tvořily rodinné domy více než 90 % obydlených domů, nejvíce to bylo v okresech Praha-východ (95,2 %) a Praha-západ (94,2 %), nejméně naopak v okresech Kladno (90,4 %) a Příbram (90,5 %). Dynamický rozvoj bytové výstavby ve Středočeském kraji od konce 90. let minulého století dokládá skutečnost, že u 106 038 obydlených domů bylo uvedeno období výstavby nebo rekonstrukce mezi roky 2001 a 2021, což představovalo třetinu (33,8 %) z celkového počtu obydlených domů, u kterých bylo období výstavby zjištěno (u 94,8 %). Tento podíl byl nejvyšší ze všech krajů, kde se podíly pohybovaly mezi jednou pětinou a jednou čtvrtinou (v ČR 24,5 %). V okresech Praha-východ a Praha-západ, kam směřovala v posledních 20 letech masivní výstavba rodinných domů, dosáhl podíl domů postavených nebo rekonstruovaných po roce 2001 dokonce poloviny (Praha-východ 51,9 %, Praha-západ 48,4 %). Naopak okres Rakovník vykázal nejvyšší podíl domů postavených v nejstarším období do roku 1945 (33,5 %). V případě okresu Příbram se třetina postavených domů soustředila do období 1946–1980. S tím korespondoval i ukazatel průměrného stáří domů. Ten ve Středočeském kraji dosáhl 47,9 let, což bylo méně než průměr za ČR (51,9 let) a nejnižší hodnota mezi kraji spolu s krajem Zlínským.

Z celkového počtu obydlených domů, u kterých byl zjištěn vlastník, patřilo 92,3 % fyzickým osobám, což byl nejvyšší podíl mezi všemi kraji (v ČR 88,3 %). Tento vysoký podíl soukromých osob jakožto vlastníků domů byl ovlivněn strukturou domovního fondu s vysokým podílem rodinných domů. Ve vlastnictví státu nebo obce bylo pouze 1,1 % domovního fondu kraje. Bytová družstva vlastnila 0,3 % obydlených domů. Významnou formou vlastnictví bylo i spoluvlastnictví vlastníků bytů (jednotek), které představovalo podíl na vlastnictví obydlených domů 4,8 %, v porovnání s ostatními kraji to však byl podíl nejnižší (7,4 % v ČR). Nejvyšší podíl domů ve vlastnictví fyzické osoby vykázal okres Praha-východ, spoluvlastnictví vlastníků bytů bylo nejvíce zastoupeno v okrese Kladno, stejně jako vlastnictví bytů státem či obcí. Bytová družstva činila nejvyšší podíl v okrese Mělník.

Struktura domovního fondu z hlediska počtu bytů byla významně ovlivněna především rozsáhlou výstavbou rodinných domů. Domy s jedním bytem tvořily téměř tři čtvrtiny (74,9 %), což byl nejvyšší podíl mezi všemi kraji (66,7 % v ČR), a domy se dvěma byty se na domovním fondu podílely 17,1 %. Podíly domů v kategoriích s více než jedním bytem byly všechny pod průměrem za ČR. Nejvyšší podíl obydlených domů s jedním bytem byl v okrese Praha-východ (79,0 %), následovaly okresy Nymburk (77,9 %) a Mělník (77,3 %). Největší podíl domů se čtyřmi a více byty vykázaly okresy Kladno a Mladá Boleslav. Obydlené domy Středočeského kraje měly v 93,7 % jedno až dvě nadzemní podlaží, což byl nejvyšší podíl mezi kraji.

Nejčastějšími materiály nosných zdí byly v kraji kámen, cihly a tvárnice, podíl 89,6 % byl oproti republice (88,0 %) nadprůměrný. Ve srovnání s republikou byl nadprůměrný (a mezi kraji třetí nejvyšší) také podíl dřevostaveb 2,9 % (ČR 2,3 %), naopak podprůměrný byl podíl domů ze stěnových panelů (3,4 % oproti 4,8 % v ČR). Kámen, cihly a tvárnice byly nejčastěji zastoupeným materiálem v okrese Kutná Hora, stěnové panely v okrese Mladá Boleslav a dřevo v okrese Praha-východ.

Z hlediska technické vybavenosti byly v kraji více než dvě třetiny obydlených domů (61,9 %) připojeny na kanalizační síť, což však bylo pod celorepublikovým průměrem (64,0 %). Uvnitř kraje však byly patrné velké

rozdíly. Zatímco v okresech Praha-západ a Praha-východ byly připojeny na kanalizační síť tři čtvrtiny domů (76,8 %, resp. 72,7 %), v okrese Rakovník to nebyla ani polovina (46,5 %). Rakovnícko bylo zároveň jediným okresem v kraji, který vykázal vyšší podíl domů s žumpami a jímkami (49,5 %) než domů připojených na kanalizaci. Vodovodem bylo vybaveno v rámci kraje 97,1 % obydlených domů. Plynovou přípojku mělo 54,1 % obydlených domů v kraji. Oba podíly byly pod průměrem za ČR (97,9 %, resp. 65,5 %). I v tomto případě byly patrné velké rozdíly uvnitř kraje. Nejvyšší podíl domů napojených na plyn vykázal okres Kladno (75,8 %) a okresy Praha-východ a Praha-západ, nejmenší naopak okres Benešov a Příbram (30,9 %, resp. 31,7 %). Vodovod v domě měly nejčastěji domy v okresech Kladno a Mladá Boleslav (shodně 97,9 %), nejméně v okrese Praha-západ (96,3 %) a Benešov (96,6 %). Necelé tři čtvrtiny (74,1 %) obydlených domů ve Středočeském kraji byly vybaveny ústředním topením, což bylo více, než v rámci celé republiky (74,1 %). Dominantní podíl představovalo vytápění ústřední domovní (71,1 %), minimální (a republikově podprůměrný) podíl tvořilo ústřední topení dálkové (3,0 %). Nejvyšší podíl domů s ústředním topením vykázaly okresy Praha-východ a Praha-západ, naopak bez ústředního topení byly nejčastěji domy v okrese Nymburk, Kutná Hora a Kolín.

Byty

Bytový fond ve Středočeském kraji zahrnoval k 26. 3. 2021 celkem 681 857 bytů. Obydleno bylo celkem 561 642 bytů, z toho 347 422 v rodinných domech (61,9 %) a 205 814 v domech bytových (36,6 %). Podíl bytů v rodinných domech byl nejvyšší ze všech krajů a vysoko nad průměrem republiky (44,1 %). V meziokresním srovnání byly významně nadprůměrné okresy Praha-východ (73,9 %) a Praha-západ (71,7 %), tedy okresy s dobrou dostupností Prahy a největší bytovou výstavbou v posledních dvaceti letech. Naopak nejvyšší podíl bytů v bytových domech vykázaly okresy Kladno (48,6 %) a Mladá Boleslav (44,2 %).

Z pohledu právního důvodu užívání bytu byly pro Středočeský kraj typické byty ve vlastním domě, jejichž podíl byl nejvyšší mezi kraji republiky (53,4 % oproti 38,5 % v ČR). Nejvyšší podíly obydlených bytů ve vlastním domě byly patrné v okresech Praha-východ (63,5 %) a Praha-západ (59,9 %), což koresponduje s rozsáhlou výstavbou rodinných domů v těchto regionech. Byty v osobním vlastnictví představovaly v kraji podíl 20,5 %, nájemní byty 14,4 % a družstevní 1,7 %. Okres Kladno se vyznačoval nejvyššími podíly bytů v osobním vlastnictví a bytů nájemních ve srovnání s ostatními okresy, družstevní byty byly zastoupeny nejvíce v okrese Mělník.

Struktura obydlených bytů podle počtu obytných místností (s plochou 4 m² a více) odpovídala vysokému podílu rodinných domů v kraji. Proto nejvyšší podíl (37,2 %) představovaly byty s 5 a více obytnými místnostmi (v ČR 29,2 %). V rámci celé republiky přitom největší podíl tvořily byty se čtyřmi místnostmi (31,3 %), ve Středočeském kraji to bylo méně (29,4 %). Podíl bytů s jednou místností (2,7 %), dvěma (10,2 %) a třemi (20,5 %) obytnými místnostmi byl v kraji naopak nižší oproti republikovému průměru. V meziokresním srovnání pak byl nejvyšší podíl velkých bytů s 5 a více místnostmi zjištěn v okresech Praha-západ (43,8 %) a Praha-východ (43,7 %). Ve všech okresech kraje byl přitom podíl bytů s pěti a více pokoji nejvíce zastoupenou velikostní kategorií, s výjimkou okresu Kladno, kde nejvyššího podílu dosáhly byty se čtyřmi pokoji. Průměr počtu obytných místností na 1 byt byl v rámci kraje 4,2 (v ČR to bylo 3,9). Průměr kraje díky vysokému podílu rodinných domů s vyšším počtem místností nejvíce převýšily okresy Praha-západ a Praha-východ (shodně 4,4), dále Benešov a Beroun (shodně 4,3). Nejnižší průměrný počet obytných místností na byt vykázaly okresy Kladno (4,0) a Mělník (4,1).

Ve Středočeském kraji bydlelo v jednom bytě průměrně 2,40 osob, což bylo více, než kolik činil průměr za republiku (2,26), po Kraji Vysočina a Zlínském kraji se jednalo o třetí nejvyšší počet. Ze středočeských okresů byly nad krajským průměrem v počtu osob na 1 byt opět okresy Praha-východ (2,58), Praha-západ (2,56), Beroun (2,44) a Benešov (2,42), nejméně osob na byt průměrně vycházelo v okresech Kladno (2,28) a Mladá Boleslav (2,29). Vysokému průměrnému počtu osob připadající na jeden byt odpovídá zastoupení bytů podle počtu osob. Ve srovnání s republikovým průměrem byl v kraji vyšší podíl bytů se třemi, čtyřmi, pěti, šesti a více osobami. Naopak zastoupení bytů s jednou či dvěma osobami bylo pod průměrem za ČR.

Technická vybavenost obydlených bytů ve Středočeském kraji byla v případě zavedeného plynu či vodovodu oproti republice podprůměrná, podobně jako tomu bylo celkově u domů. Vybavení obydlených bytů vodovodem činilo 91,6 % (ČR 92,4 %), plyn byl zaveden do 55,9 % bytů (v ČR 68,6 %). Obdobná situace byla patrná i v případě přípojky na kanalizační síť, připojeno bylo 73,0 % obydlených bytů v kraji (průměr v ČR činil 80,8 %). Nejlepší připojenost byla zaznamenána v okresech Praha-západ (81,1 %) a Kladno (79,6 %), nejnižší v okresech Rakovník (59,9 %) a Beroun (63,2 %). Nadprůměrný byl podíl bytů s žumpou či jímkou (24,0 % oproti 17,0 % v ČR). V rámci okresů byly žumpy či jímky nejvíce zastoupeny v okresech Rakovník (37,2 %) a Beroun (32,2 %).

Nejčastějším způsobem vytápění bytů v roce 2021 bylo ústřední topení (81,6 %). Naopak nízký byl podíl lokálního způsobu vytápění bytů kamny (8,8 %). Nejčastější typ ústředního vytápění představovalo ve Středočeském kraji ústřední vytápění s vlastním zdrojem v bytě (41,7 %), což bylo více než průměr za republiku (32,7 %). V celé republice dominovalo topení ústřední dálkové s 33,4 %, ve Středočeském kraji tvořil tento typ pouze 20 %. Nejčastěji byl jako zdroj energie používán k vytápění obydlených bytů v rámci kraje plyn (34,3 %), stejně jako v celé republice (34,4 %). Nadprůměrný byl v kraji podíl bytů využívajících k vytápění elektřinu (14,8 % oproti 8,7 % v ČR), uhlí, koks nebo brikety (9,3 % oproti 5,4 % v ČR). Mírně nad republikovým průměrem bylo i využívání dřeva (8,7 % oproti 8,5 % v ČR). Nejnižší podíl mezi všemi kraji pak vyšel v případě vytápění z kotelny mimo dům (20 % oproti 33,4 % v ČR). Vytápění plynem a elektřinou bylo nejvíce zastoupeno v okresech Praha-východ a Praha-západ, vytápění dřevem v okresech Benešov a Příbram a v případě uhlí, koku a briket se jednalo o okresy Rakovník, Benešov a Příbram.

Průměrná celková plocha obydleného bytu byla v rámci kraje 99,3 m², což bylo nejvíce ze všech krajů a vysoko nad průměrem ČR (87,6 m²). V případě rodinných domů činila průměrná celková plocha bytu 120,6 m² (v ČR 117,2 m²), v bytových domech 62,8 m² (v ČR 63,5 m²). V případě rodinných domů se jednalo o nejvyšší hodnotu mezi kraji, u bytových domů ale naopak o hodnotu pod průměrem republiky a druhou nejnižší mezi kraji. Průměrná obytná plocha v přepočtu na jednu obvykle bydlící osobu byla v rámci kraje 40,4 m² (v ČR 38,0 m²), z toho v rodinných domech 44,9 m² (v ČR 44,0 m²) a v bytových domech 30,3 m² (v ČR 31,4 m²). Tento příznivý stav ve velikosti bytů korespondoval s dynamickým vývojem bytové výstavby především v regionech v blízkosti Prahy s rozsáhlou výstavbou rodinných domů. V celém Středočeském kraji výrazně dominovalo zastoupení největších bytů nad 120 m² oproti republikovému průměru (29,8 % oproti 20,5 % v ČR), přičemž v okresech Praha-východ a Praha-západ byl tento podíl dokonce 40%.

Domácnosti

Ve Středočeském kraji bylo k datu sčítání zjištěno 561 642 bytových domácností. V 96,6 % z nich hospodařila pouze jedna domácnost, což byl mírně podprůměrný podíl ve srovnání s republikou (96,8 %). Nadprůměrně byly naopak zastoupeny bytové domácnosti se dvěma hospodařícími domácnostmi (3,1 % oproti 2,9 % v ČR) a se třemi a více hospodařícími domácnostmi (0,30 % oproti 0,28 % v ČR).

Hospodařících domácností bylo v kraji celkem 612 940. Ve všech krajích převažovaly rodinné domácnosti nad nerodinnými, kromě hl. m. Prahy, kde byl jejich počet téměř shodný. Středočeský kraj vykázal po Kraji Vysočina a Zlínském kraji třetí nejvyšší podíl (63,2 %) rodinných domácností a nadprůměrný podíl oproti celé republice (59,1 %). V rámci kraje měly nejvyšší zastoupení v okresech Praha-východ (67,9 %) a Praha-západ (67,1 %).

Nejčastějším typem rodinných domácností byly domácnosti tvořené jednou rodinou. Takových bylo v kraji téměř 376,5 tisíc, tj. 61,4 % z celkového počtu hospodařících domácností, což byl podíl vyšší než v republice (57,6 %). Pouze 1,7 % byly domácnosti tvořené dvěma a více společně hospodařícími rodinami. Zatímco domácnosti tvořené jednou rodinou byly zastoupeny v nejvyšší míře v okresech Praha-východ a Praha-západ; domácnosti dvou a více rodin tvořily nejvyšší podíl v okrese Kutná Hora. Nerodinné domácnosti byly v rámci hospodařících domácností zastoupeny v kraji 36,8 %, přičemž nejvyšší podíl vykázal okres Kladno (40,0 %). Mezi nerodinnými domácnostmi byly nejčastější kategorií domácnosti jednotlivců, které tvořily v kraji 35,2 % z celkového počtu hospodařících domácností. Jednalo se o druhý nejnižší podíl po Kraji Vysočina a podprůměrnou hodnotu oproti celé republice (39,1 %). Na Kladensku dosáhl podíl domácností jednotlivců

38,3 %. Vícečlenných nerodinných domácností bylo z celkového počtu jen 1,6 %, ty byly v rámci kraje rovněž soustředěny nejvíce do okresu Kladno.

Z celkového počtu 376,5 tisíc domácností tvořených jednou rodinou bylo v kraji 82,4 % úplných rodin. To byl 5. nejvyšší podíl mezi kraji a hodnota nad republikovým průměrem (81,7 %). Nejvyšší podíl úplných rodin byl zaznamenán v okresech Praha-východ (83,7 %) a Praha-západ (83,5 %). Neúplné rodiny byly v kraji zastoupeny 17,6 %, nejvyšší podíl vykázal okres Kladno (19,3 %). Nejčastěji zastoupenou kategorií byly manželské páry, které se na celkovém počtu jednorodinných hospodařících domácností podílely v kraji 63,2 %, nejvíce v okresech Kutná Hora (65,8 %) a Benešov (65,6 %). Druhou nejčastější kategorií byla faktická manželství s 18,9 %, která byla nejvíce zastoupena v okrese Praha-západ (20,2 %) a Mělník (20,0 %). V rámci neúplných rodin byla nejčastějším případem osamělá matka, a to jak v kraji (83,5 %), tak v celé republice (84,8 %). Středočeský kraj vykázal po Kraji Vysočina druhý nejvyšší podíl osamělých otců (16,5 % oproti 15,2 % v ČR). Nejvyšší zastoupení osamělých otců v rámci neúplných rodin zaznamenal okres Mladá Boleslav (18,2 %), osamělé matky vykázaly nejvyšší podíl v okrese Nymburk (85,0 %).

Středočeský kraj vynikal oproti republikovému průměru v počtu závislých dětí žijících v hospodařících domácnostech tvořených jednou rodinou. Průměrný počet závislých dětí v domácnosti činil 0,81, což bylo nejvíce mezi kraji, v republice se jednalo o 0,75 závislých dětí na domácnost. Z celkového počtu hospodařících domácností tvořených jednou rodinou bylo v kraji 50,9 % bez závislých dětí, což představovalo nejnižší podíl mezi kraji (ČR 54,2 %). Domácnosti s jedním závislým dítětem tvořily 22,7 % (ČR 22,0 %). Kraj vynikal především v podílu větších rodin, v případě rodin se dvěma dětmi vykázal nejvyšší podíl mezi kraji (21,9 % oproti 19,6 % v ČR) a v případě rodin se třemi a více dětmi druhý nejvyšší podíl (4,5 %) po Kraji Vysočina. Největší rodiny byly v rámci kraje patrné v okresech Praha-východ a Praha-západ, kde byly zaznamenány nejnižší podíly rodin bez dětí, a naopak nejvyšší podíly rodin se dvěma, třemi a více dětmi. Průměrný počet závislých dětí v domácnosti zde činil 0,94 resp. 0,93, což byly nejvyšší hodnoty ve srovnání se všemi okresy ČR. Naopak nejnižší průměrný počet závislých dětí zaznamenaly rodiny v domácnostech okresu Kutná Hora a Rakovník (shodně 0,72). Kutná Hora a Rakovník byly okresy s nejvyšším podílem hospodařících domácností s rodinou bez dětí, nejnižším podílem rodin se dvěma dětmi a druhým resp. třetím nejnižším podílem rodin s jedním dítětem.

Průměrný počet členů hospodařící domácnosti činil v kraji 2,27, což byl po Kraji Vysočina druhý nejvyšší podíl, v republice se jednalo o 2,15. Největší domácnosti z hlediska počtu členů hospodařily v okresech Praha-východ (2,44) a Praha-západ (2,42), nejmenší naopak v okresech Kladno (2,16) a Mladá Boleslav (2,19).

Většina hospodařících domácností bydlela v bytech (95,1 % oproti 96,4 % v ČR). Mimo byty žilo 4,7 % hospodařících domácností (v ČR 3,4 %) a 0,3 % v zařízeních.

Podrobnější analýza dat SLDB 2021 i dlouhodobého vývoje bude v analytické publikaci, která bude ve všech krajích vydána na konci října 2023.